

Zprávy, informace, oznámení

Rektor Univerzity
Palackého v Olomouci

ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhláší

veřejnou literární soutěž

pro studenty Univerzity Palackého
v oboru poezie, próza, drama a esej.

Podmínky soutěže:

Předložit v oboru poezie 5–10 textů,
v oboru próza text do 30 stran,
v oboru drama text hry, v oboru esej text do 30 stran,
a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou, ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se rozumí strojopis-počítačový text o 30 řádcích a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 1999.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to:
1. cena 2 000 Kč,
2. cena 1 500 Kč,
3. cena 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nezdvojují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 1999 a zveřejněny v Žurnálu UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Obálku označte heslem „Literární soutěž“.

-red-

Národní parky USA

Česká geografická společnost, středomoravská pobočka pořádá 9. 12. ve 14.30 hod. video-přednášku MUDr. Jana Šroma *Národní parky USA*. Místem konání je Katedra geografie PřF UP, tř. Svobody 26, učebna Z (1. patro).

-přf-

Jen několik řádků

Ublížení na duši

„Mnoho studentů tvrdí, že je někteří profesori skutečně zastrašují, že někdy maskují svou malou kompetentnost k výuce a neschopnost držet krok s vývojem vědy silnými výrazy... Studenti mají jednoduše strach, nechtějí si dělat zbytečné potíže.“ (MF Dnes, 25. 11., str. 6)

Včera jsem se zeptal našich studentů: zakusil někdo z vás, že jej vyučující zastrašoval, ironizoval, zesměšnil, nebo ponižil? Z osmnácti studentů osm zvedlo ruku a někteří zvolali, že často. Byli z prvního ročníku a na lékařské fakultě strávili jen dva měsíce. Trpkou životní zkušenost tedy získali na gymnáziu.

Jenže – nejsou takoví pedagogičtí škůdci také u nás na univerzitě? Kdo to může vyloučit? Jak se to můžeme dozvědět a něco proti tomu udělat? To je otázka především pro zástupce studentů v senátech. Co když vědí, že strachu mlčí a nikoho dosud nenapadlo se jich na to zeptat – nevěřejně, s porozuměním?

M. Hejtmánek

Blahopřání

Při příležitosti významných životních jubilejí blahopřál v úterý 1. 12. rektor UP prof. L. Dvořák doc. PhDr. Lucy Topolské, CSc. (Katedra germanistiky FF UP), a prof. PhDr. Eduardu Petrů, DrSc. (Katedra bohemistiky FF UP). Přínos jejich dlouholeté pedagogické a vědecké práce pro univerzitu ocenili také prorektor prof. K. Lenhart a RNDr. J. Tillich a děkan FF UP doc. V. Řehan.

-mav-

Předvánoční posezení

Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci se Sdružením pro otevřenou společnost připravily na středu 9. 12. 1998 besedu k současnému společensko-politickému dění, v jejímž úvodu budou představeny koncepce časopisu Listy, produkce nakladatelství G+G a poslední kniha J. Kellera *Naše cesta do provhor*. Setkání bude mít začátek v 17 hod a bude se konat v aule Filozofické fakulty UP.

-red-

Tradiční „Fyzikální čaj“

Na Katedře experimentální fyziky PřF UP se ve středu dne 9. 12. uskuteční poslední letošní *Fyzikální čaj*, tradiční setkání učitelů fyziky, které je organizováno *Jednotou českých matematiků a fyziků*. Na programu je přednáška doc. RNDr. O. Lepila, CSc., na téma *Modelování dějů v elektrických obvodech a jejich demonstrace*. Začátek je v 17 hodin v učebně FXIII v přízemí budovy PřF UP na tř. Svobody 26.

-lep-

Basket mezi fakultami

Každý čtvrtek od 14 hodin probíhá ve Sportovní hale UP mezifakultní liga v basketbalu. Čtvrtek 26.11. nebyl výjimkou, a tak byl před očima krásných dívek sehrán zápas, ve kterém se střetly Právnická a Lékařská fakulta UP. Protože soupisky obou týmů byly doslova nabitý hráčskými hvězdami, bylo možno očekávat dramatickou a zajímavou hru.

Předpoklady se vyplnily. Poločas vyhráli lékaři 40:39, a jak napovídá skóre, byl to zápas opravdu velice vyrovnaný. Po přestávce však doktoři ještě přitlačili a dovedli zápas do vítězného konce a skóre 78:68.

Všichni zájemci jsou zváni na další zápasy.

-fík-

Výplatní termíny
pro rok 1999

Leden	10. 2.
Únor	10. 3.
Březen	13. 4.
Duben	12. 5.
Květen	10. 6.
Červen	14. 7.
Červenec	11. 8.
Srpen	10. 9.
Září	12. 10.
Ríjen	10. 11.
Listopad	10. 12.
Prosinec	12. 1. 2000

Zaměstnancům UP, kteří mají spoření výplaty přes bankovní účet, bude výplata na účet připsána nejméně o 2 i více dnů dříve.

-pam-

Stručně

Z podnětu časopisu Aluze a Centra Aletti proběhlo ve středu 2. 12. 1998 v Centru Aletti autorské čtení a přednáška **Bogdana Trojaka** (letošního laureáta Ortenovy ceny) **Genius loci Slezska**

***

Katedra bohemistiky FF UP, časopis Aluze, nakladatelství Lidové noviny a Nadace Česká knižnice uspořádaly ve čtvrtek 3. 12. 1998 na FF UP přednášku doc. J. Kolára **Česká knižnice na pozadí edičních projektů posledního půlstoletí**.

***

Přednášku o možnostech studia ve Francii pod názvem **Program stipendií francouzské vlády** uspořádalo Francouzské velvyslanectví v Praze 3. 12. 1998 v aule FF UP.

***

V pondělí 7. 12. se koná **zasedání Vědecké rady UP**, které bude projednávat návrhy na jmenování profesory, koncepci Informačního centra UP, požadavky na habilitační a profesorská řízení v rámci uměleckých oborů aj.

***

Ve slavnostní dvoraně arcibiskupského paláce se 8. 12. 1998 uskuteční **seminář Katedry historie FF UP** k výročí nástupu Františka Josefa I. na rakouský trůn.

***

Akademický senát UP se sejde na svém zasedání ve středu 9. 12. Na programu jednání budou mj. implementace VŠ zákona na UP, vnitřní granty UP, hospodaření PF a FTK UP, výzva AS UP zastupitelstvu města Olomouce, návrh složení VR UP aj.

-mav-

Habilitace a profesury

Lékařská fakulta UP

Děkanát Lékařské fakulty UP oznamuje, že se dne 10. 12. 1998 budou konat před Vědeckou radou LF UP tyto habilitace:

V 10.00 hod. proběhne **habilitační řízení RNDr. Hany Kolářové, CSc.**, odborné asistentky Ústavu lékařské biofyziky LF UP v oboru lékařská biofyzika. Téma habilitační práce je *Využití laserového záření a fotodynamického jevu v medicíně*, téma přednášky pak *Interakce záření a tkáně*. Oponenty budou prof. MUDr. J. Hubáček, DrSc., LF UP Olomouc a doc. RNDr. M. Rehula, CSc., Farmaceutická fakulta Hradec Králové.

V 11.00 hod. proběhne **habilitační řízení MUDr. Genady Engela**, primáře plicního oddělení Kliniky Ingolstadt, externího asistenta Maxmillianovy University Mnichov v oboru vnitřní nemoci. Téma habilitační práce je *Technik, Indikationen, Effektivität und Komplikationen der Thorakoskopie*, téma přednášky pak *Etiologie a terapie astmatu bronchiale*. Oponenty budou prof. MUDr. V. Kolek, CSc., LF UP Olomouc, prof. MUDr. S. Daum, DrSc., Maxmilian Universität Mnichov.

Ve 12.00 hod. proběhne **habilitační řízení MUDr. Otakara Krejsy, CSc.**, ředitele Výzkumného ústavu stomatologického Praha, externího učitele LF UP v Olomouci v oboru stomatologie. Téma habilitační práce je *Orální zdraví dětí a dorostu v České republice z pohledu cílů programu zdraví pro všechny v roce 2000 a cílů následných*, téma přednášky pak *Stav parodontu v populaci České republiky*. Oponenty budou prof. MUDr. J. Kilian, DrSc., LF UK Plzeň, doc. MUDr. I. Drížhal, CSc., LF UK Hradec Králové.

-red-

Události

Čestný doktorát Univerzity Palackého RNDr. Antonínu Holému, DrSc.

Dokončení ze str. 1

Chybějící know-how se vždycky drazě zaplatí

Léty jsem pochopil, jak ohromný význam má ve vědě kontinuita práce a jak důležité jsou v experimentálních vědách zkušenosti a know-how, jaký ohromný význam mají vědecké školy. V naší chemii máme školu Votočkovu, Lukešovu, Šormovu, Heyrovského, Wichterlovu. Pro vědecké pracoviště, ale předešlím pro fakultu, univerzitu, je víc než co jiného důležité, aby si vážila svých osobností, podporovala je a kultivovala vznikající zárodky vědeckých škol, aby tyto osobnosti mohly být vzorem pro naši vysokoškolskou mládež v blízké i vzdálené budoucnosti. Možná, že se vám můj důraz na kontinuitu nezdá být příliš praktický či moderní v době, kdy mnohé z nás prostě materiální důvody nutí vyhledávat spíše takové projekty, které mají vysokou pravděpodobnost úspěchu v grantovém financování. Toto napomáhání programové přelétavosti, v lepším případě módnosti, spíše než systematické práci je přirozeným vedlejším produktem jednostranného důrazu při financování

vědecké práce. Vede ke sbírání oné příslovněčné smetany. Chci věřit, že nový kurz ve vědní politice, zvýšený důraz na poskytnutí prostředků pro výzkum a pochopení významu kmenových pracovníků a soustavného badatelského výzkumu pro naše ústavy a katedry je tou správnou cestou.

Etika ve vědě a vzdělání

Věda je součástí vzdělání, vzdělání je součástí kultury a kultura by měla být součástí vzdělání a vědy. Nejsem patrně v tomto shromáždění jediný, kdo vidí před světovou i českou společností v nejbližší budoucnosti problémy, které bez použití etiky, morálky či mravnosti určitě nezvládneme. Nejsem si ale jist, že se při odborné výchově a vzdělávání věnuje také dostatečně pozornost profesní, profesionální či prostě lidské kulturnosti a etice.

Etiku i morálku potřebujeme také ve vědě. Věda nesnese podvod, ten se nedá omluvit ani jakkoli zoufalou snahou po získání prostředků. Potřebujeme nejen etický kodex vědeckého pracovníka, potřebujeme hlavně nepodvádět sami sebe. Ve snaze kvantifikovat kvalitu a získat jakousi výhodu se kdekdo pouští do neúctyňných počtářských hrátek s impaktovémi faktory a počty publikací na hlavu, ústav, fakultu... Jak málo tyto údaje často obstojí při hlubší analýze! Stálou a prověřenou kvalitou

jsou ty výsledky bádání, které najdou cestu do vysokoškolských učebnic a do vašich přednášek. Nelze je vyjádřit impaktovémi faktorem. Na početnost tohoto národa není jejich počet úplně nejnižší.

Na této akademické půdě nemohu nezmnít pana profesora Šantavého, světoznámou osobnost chemie a farmakologie alkaloidů, učitele a vědce. Měl jsem také ještě možnost se s tímto vzácným člověkem setkat. Vzdávám hold jeho památce a věřím, že se na něj na této univerzitě nezapomene.

Poděkování nejbližším

Dovolte mi na závěr poznámku velmi osobní. Dobré osobní zázemí je něco, bez čeho se vědecká, ale ani jiná kloudná práce nikdy dařit nemůže. Myslím, že není správné, když se věnování typu „Mé ženě a dětem“ objevuje jen někdy, a to jen v knižních publikacích – patřilo by vlastně do každé vědecké práce. Tak má člověk přece jen někdy výčitky svědomí... Proto se při mé dnešní osobní počtě patří také poděkovat mé ženě a oběma dětem, které trpělivě či odevzdaně snášely výstřednosti mého životního zaujetí – pokud jim to občas přece jen vadilo více, pak to znamenitě skrývaly.

Vážené dámy, vážené pánové! Líbí se mi, že místní občanské i politické kruhy v těch menších městech, ve kterých jsou centra vysokoškolského studia, přikládají svým univerzitám či fakultám velký význam a mají pro ně tolik pochopení. Patrně více než politici a občané metropole. Dokonce se mi zdá, že i studenti jsou tu nějak jiní, možná i horlivější – a líbí se mi to. Myslím, že si Univerzita Palackého, druhá nejstarší v zemích Koruny české, vede dobře. Jsa nyní jedním z jejich členů, cítím se povinnován ji ctít a pomáhat jí podle svých skrovných sil i v časech budoucích.

Mezilitulky -red-

Představujeme: RNDr. Antonín Holý, DrSc.

Obtížně by se hledal chemik, který by v kontaktu s chemií složek nukleových kyselin neznal dr. A. Holého. Pravděpodobně se tento výrok dá rozšířit i na množinu chemiků přírodních látek, cukrů, sloučenin s antivirální aktivitou a oboru „medicinal chemistry“, jenž se do češtiny přesně překládá nesnadno. Jeho hlavním oborem zájmu je chemie heterocyklických sloučenin, sacharidů, enzymová katalýza včetně objasňování mechanismů interakce enzymů se substráty a inhibitory, či biologický účinek antimetabolitů. Hlavní zaměření cílů práce dr. A. Holého je vývoj antimetabolitů přirozených nukleosidů jako léků proti nádorovým, metabolickým a virovým onemocněním, například použitelným pro terapii AIDS nebo jako imunomodulátorů.

Systematický, stručně přesný, clevědomý, absorbovaný plně experimentální prací či diskusí nad jejími výsledky – těmito vlastnostmi proslul již při studiu na Karlově univerzitě a jakoby přirozeně je očekává u svých spolupracovníků. Obdivovaný zahraničními profesory, kteří se ptávali ještě za hlubokých dob panování matičky ČSAV (*Je to pravda, že všechny publikace vaří sám se svou laborantkou?*), či kritizovaný postranně méně úspěšnými kolegy (*To snad nemohl ani uvařit, bláhoví jak to je s těmi jeho látkami*). Proslulý svými antivirálními látkami, které prorazily i na úroveň Olympu klinických zkoušek v USA. Žijící a pracující ve stálém kolotoči mezi přáteli, kteří jej uznávali a uznávají, nepřáteli, kteří jej snad ze závisť pomlouvají a z nichž mnozí nakonec museli sklonit hlavu před jeho nepopíratelnými výsledky a s určitou nechutí v hlase přiznat – *jeden z nejlepších odborníků naší Akademie*. Ředitel ústavu, který si vydobyl uznání nejen svými výsledky odbornými, ale i podstatným finančním přínosem pro ústav a českou chemii, plynoucím z prací, jichž je autorem. A tak dále.

Po absolvování PŘF UK Praha pod vedením prof. Aloise Vystrčila odešel na půdu Akademie věd, kde od roku 1960 absolvoval aspiranturu (pod vedením dr. Zdeňka Arnolda), stal se vědeckým pracovníkem (1963), vedoucím skupiny (1983), oddělení (1987) a ředitelem (1995). Jeho práce byla oceněna mj. čestnou medailí National Cancer Institute Tokyo, Státní cenou za chemii (ČSSR), čestnou plaketou za zásluhy o mezinárodní časopis *Nucleic Acid*

Chemistry, členstvím v redakčních radách (*Nucleic Acids Chemistry, Nucleosides and Nucleotides, Antiviral Research, International Journal of Purine and Pyrimidine Research, Antiviral Chemistry and Chemotherapy*). Je autorem a spoluautorem přes 400 publikací, 57 patentů, téměř desítky knih, organizátorem řady konferencí, členem mnoha komisí, rad a orgánů. Je řešitelem a spoluřešitelem dlouhé řady projektů a grantů. Podrobný výčet těchto aktivit přesahuje rozsahem možnosti tohoto příspěvku.

V rámci své odborné aktivity vychoval řadu aspirantů a stážištní prakticky z celého světa. Již řadu let přednáší na Lékařské fakultě UP pro studenty 2. ročníku a vybrané přednášky z oblasti syntéz organických sloučenin na Přírodovědecké fakultě UP, o racionálním vývoji léků na bázi antimetabolitů na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. Jeho přednášky vždy vyvolávají bohatou diskusi a účastní se jich vedle studentů i vysokoškolští pedagogové. Vedle této aktivity existuje i mezi týmem dr. Holého a Ústavem lékařské chemie a biochemie LF UP plodná spolupráce ve studiu biotransformací antimetabolitů na buněčných modelech. Dr. A. Holý přednesl dlouhou řádku plenárních a vyžádaných přednášek po celém světě, včetně Gordonských sympozií, FEBS/NATO Summer School atd. K jeho nemalým příspěvkům k rozvoji české chemie patří i jeho dlouhodobá péče o časopis *Collection of Czechoslovak Chemical Communications*.

Z realizovaných „výstupů“ jeho práce lze jmenovat původní antiherpetikum DUVIRAGEL (Léčiva Praha), originální postup přípravy azidothymidinu (AZT, Lachema Brno), antivirální preparáty VISTIDETM schválený pro klinické použití v USA a EU, druhý PŘEVEON v poslední klinické fázi III (otevřená studie) a třetí PMPA v klinické fázi II/III v USA, oba poslední sledované Národním ústavem zdravotní péče o infekční léky proti AIDS a přidruženým infekcím.

Dr. A. Holý je jedním z českých chemiků, kteří se věnují své práci ve své vlasti a přispívají nemalou měrou k tomu, že česká chemie má stále své dobré jméno na kolbišti světové vědy. Univerzita Palackého oceňuje udělením titulu „Doctor honoris causa“ dosavadní příspěvek dr. Holého k bioorganické chemii.

Dr. P. Drašar, CSc.
Prof. V. Šimánek, DrSc.

Doc. J. Blažek uveden do funkce děkana PF UP

Dokončení ze str. 1

nerských fakult působí vysoce na PF UP kvalifikovaní učitelé z Právnické fakulty UK v Praze a Právnické fakulty MU v Brně. Rovněž zde působí odborníci z justiční praxe z Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a dalších institucí. Všem jim za to patří dík a uznání.

Fakulta však musí vytvořit dostatečně tvrdý tlak na kvalifikační růst interních učitelů a zejména mladé a schopné učitele zainteresovat a motivovat k rychlému odbornému postupu.

Kritika připravenosti ČR ke vstupu do EU vztahující se i na oblast práva se odráží i v oblasti právnického školství. Nutí z kvalitativně obsahově zaměřený výuky tak, aby lépe připravovala absolventy na proces začleňování ČR do EU, tj. poskytovala znalosti právního systému zemí EU a vychovávala odborníky schopné uvažovat v evropských rozměrech.

Různá rozpočtová omezení nutí také fakultu daleko více se zajímat i o ekonomickou stránku provozu školy jak na straně zdrojů, tak i úspor, např. rozšiřováním komerčních aktivit apod. Hledat cesty k vícezdrojovému financování již dnes patří a stále více bude patřit k pracovní náplni děkana.

Samostatnou kapitolou jsou vědecké, grantové a publikační aktivity. Nejenže plně souvisí s kvalifikačním růstem, ale do budoucna budou ještě více předpokladem pro přiděl finančních prostředků. V tomto směru má fakulta co dohánět.

Tyto a mnohé další „malichernosti“ čekají na nového děkana. Nejsou sice lehké, ale snad, jak pevně doufám, řešitelné.

V závěru svého projevu vyjádřil děkan PF UP doc. J. Blažek přesvědčení, že všechny současné problémy fakulty jsou jen dětskými nemocemi, které provází zrod každé nové instituce a že se při plnění těchto úkolů bude moci nový děkan plně spolehnout na všechny, kteří to myslí s PF UP v Olomouci dobře.

-mav-

Události

Sešla se akademická obec PF UP

V aule Právnické fakulty UP se ve středu 24. 11. sešla akademická obec PF UP k projednání Zprávy o činnosti AS PF UP a Výroční zprávy o činnosti PF UP, které přednesl místopředseda AS PF UP Mgr. F. Zbořil a děkan PF UP doc. ing. J. Blažek, CSc.

Doc. J. Blažek se ve svém vystoupení zaměřil na dva základní okruhy, tj. výsledky akreditačního řízení PF UP a jejich důsledky a příprava a stav nových legislativních norem fakulty v souladu s novým zákonem o vysokých školách.

K prvním bodu podal doc. Blažek rekapitulaci průběhu akreditačního řízení a informoval o závěrečném hodnocení PF UP. Jak sdělil, původní závěr akreditační komise snížit akreditační hodnocení o jeden stupeň, tj. odejmout fakultě právo magisterského studia, se podařilo – díky systematickému úsilí při následných jednáních – změnit v rozhodnutí o ponechání magisterského studia na další čtyři roky s garancí, že státní závěrečné zkoušky budou i nadále na PF UP probíhat za přítomnosti odborníků z brněnské a pražské právnické fakulty. Doc. Blažek uvedl, že jeho hlavní výhrada k závěrům akreditační komise se týkala samotné filozofie hodnocení: podle jeho názoru bylo omezeno na kvantitativní ukazatele (počet profesorů a docentů), zatímco mělo dojít ke srovnání úrovně studia a absolventů PF UP. Jak doc. J. Blažek doplnil, akreditační řízení rychle ztrácí svůj původně spíše formální charakter – v současné době mohou opatření, která v důsledku akreditačního hodnocení následují, ohrozit samotnou existenci dané školy či fakulty. Akreditační řízení se stanou podle jeho slov stále nekompromisnější záležitostí také v důsledku zvyšující se konkurence na trhu vzdělávání, na který vstupují soukromé vysoké školy.

Některé závěry akreditační komise však doc. J. Blažek zahrnul do systému navrhovaných změn, které by právnická fakulta měla v nejbližší době realizovat. Zařadil mezi ně např. intenzivnější využívání rezerv v práci kateder (vyšší zainteresovanost na hospodářských výsledcích a na pohyblivých složkách mzdy) umožňující vedení fakulty větší prostor věnovat se koncepčním záležitostem. V jejich rámci je podle slov doc. Blažka třeba vytvořit průzračný systém hodnocení, který by umožnil motivaci ke zvýšení kvalifikačního růstu, a vypracovat ucelenou vizi, jak a k jakému cíli by měla fakulta ve svém dalším rozvoji směřovat (místo poskytování „tuctového“ právnického vzdělání by se měla stát výjimečnou fakultou např. v orientaci na určitý obor).

K otázkám implementace nového zákona o vysokých školách promluvil proděkan PF UP JUDr. A. Komenda, k problematice vědy a výzkumu a zahraničních kontaktů uvedl některé informace proděkan JUDr. L. Vyhnaněk.

JUDr. L. Antonů, uvedl několik kritických poznámek k řízení PF, které se vztahovaly zejména k nedostatečné pracovní kázní některých učitelů a administrativních pracovníků PF UP, k organizaci výuky (nahrazování přednášek a seminářů, nedostatek zkouškových termínů, absence přesně stanovených konzultačních hodin) i k nedostatku dostupné právnické literatury. Výuka jazyků by podle jeho názoru měla být organizována úsporněji, v koordinaci s ostatními fakultami. Následná diskuse se týkala otázek výuky cizích jazyků, školného (zejména slovenských studentů), pracovní morálky vyučujících, knihovních služeb, tvorby rozpočtu aj.

-mav-

Mise jazykovědců z UP Olomouc na Slovensku

Na rekreační chatě Univerzity Komenského Bratislava poblíž městečka Modry, střediska vinařského kraje, se uskutečnilo ve dnech 25. – 27. 11. VIII. kolokvium mladých jazykovědců. Tuto akci pořádá Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV a Jazykovedný ústav L. Štúra.

Akce, které se zúčastnilo letos více než 70 jazykovědců mladších 35 let, probíhá v opravdu přátelském a neformálním duchu, o což se velkou měrou stará zejména organizátorka Mira Nábělková. Konference se zúčastňují lingvisté i literární vědci, vysokoškolská učitelé i studenti, mladí adepti oboru i zkušení vědci jako garanti (letos mj. Slavo Ondrejovič a Ivan Majtán).

Olomouckou univerzitu reprezentovali čtyři zástupci, dva z pedagogické, dva z filozofické fakulty. Soňa Schneiderová (FF UP) vystoupila s příspěvkem *Intertextovost ve filozofickém diskurzu*, který upozorňoval na intertextové aluze v díle Jana Patočky. Miloš Mlčoch (PdF

UP) referoval o *titulku ve sportovní žurnalistice*, zvláště o změnách v pojetí titulku po r. 1989. Hana Marešová (PdF UP) se zaměřila na *problematiku bilingvismu*, zejména na různé definice tohoto specifického jevu. Darina Hladová (FF UP) přednesla referát *Problematika lexikální synonymie se zřetelem k historické slovní zásobě*, v němž uplatnila především teoretická hlediska. S potěchou lze dodat, že všechny příspěvky olomouckých jazykovědců odbornou veřejností zaujaly, o čemž svědčily i diskuse v kuloárech.

Vedle slovenských a českých lingvistů (pouze z Prahy a Olomouce) se kolokvia zúčastnila početná skupina Poláků, zástupci z Ukrajiny, Chorvatska, ale i Neslované – slavisté ze Švýcarska či Španělska. O tradiční kvalitě tohoto setkání je možno přesvědčit se četbou sborníku *Varia*, který se letos prodával už posedmé. Je jen škoda, že se podobný podnik zatím neporádá v zemích českých...

-mm-

Den svatého Ondřeje

S podtitulkem „v duchu skotských tanců“ se ve Středisku Britské rady (Křížkovského 14) slavil v pondělí 30. 11. svátek svatého Ondřeje, patrona Skotska. Šlo vlastně o hodinu skotských lidových tanců, kterou vedl mladý taneční mistr D. Nováček za asistence americké lektorky na UP Jessicy Martinové. Text a foto T. Jemelka

Setkání akademické obce na PŘF UP

Ve středu dne 25. 11. se uskutečnilo výroční setkání učitelů a studentů Přírodovědecké fakulty UP, na němž byla podána jednak zpráva o činnosti Akademického senátu, jednak zpráva o stavu fakulty.

Zprávu o činnosti Akademického senátu fakulty přednesl jeho předseda RNDr. J. Kvačil, CSc. Podal informaci o současném složení AS PŘF a jeho zastoupení v orgánech AS UP a Rady vysokých škol. V průběhu roku se uskutečnila čtyři zasedání AS PŘF, na nichž byly projednány zejména úpravy studijních plánů, včetně postupových kritérií do magisterského studia informatiky s účinností pro studenty 1. ročníku ve školním roce 1998/99. Předmětem jednání byly otázky čerpání rozpočtu v roce 1997 a také schválení rozpočtu na rok 1998, jak ho doporučila ekonomická komise.

Stěžejní částí setkání akademické obce bylo vystoupení děkana fakulty doc. RNDr. Jana Lasovského, CSc., který přednesl zprávu o stavu fakulty, zaměřenou na tři oblasti – pedagogickou činnost, vědecko-výzkumnou činnost a budování fakulty z hlediska materiálního vybavení.

Zpráva obsahovala informace o přijímacím řízení, ke kterému se v letošním roce přihlásilo téměř 2 600 maturantů. Jejich zájem však byl nerovnoměrný a byl soustředěn především na biologické obory, informatiku a obory aplikované matematiky. Méně bylo přihlásek ke studiu experimentálních oborů. Zájem studentů však stále převyšuje možnosti fakulty, přijati byli 493 studenti. Celkový počet studentů ve všech ročnících různých forem studia dosáhl 1 767, včetně 96 interních doktorandů a 77 studentů postgraduálního distančního studia, což představuje 10 % celkového počtu studentů.

V nejbližším období musí fakulta počítat se zavedením kreditního systému. Ve školním roce 1999/2000 by měl být zaveden pro první ročníky.

V oblasti vědecko-výzkumné činnosti je klíčovým problémem financování výzkumu. Objev grantových prostředků na tuto oblast činil více než 24,6 milionu Kč. Na fakultě probíhají již třetí rok 4 programy *Podpory vědy a výzkumu* (250) a všechny byly úspěšně obhájeny. Limitující pro další rozvoj vědecko-výzkumné činnosti jsou však přístrojové investice, investice do počítačových učeben a výukových laboratoří.

Řeší se také problematika další výstavby fakulty a vedení školy usiluje o koncentraci dosud rozptýlených pracovišť do jedné, nejlépe do dvou lokalit města.

Celý balík problémů přináší významné změny spojené s přeměnou školy ve veřejnoprávní instituci. To vyžaduje intenzivní práci na přípravě řady dokumentů, jejichž výčet ovšem překračuje rozsah této informace.

Na závěr setkání vystoupil také zástupce studentské komory AS Emil Kudrnovský, který označil uplynulý rok za období v podstatě bezkonfliktní spolupráce s vedením fakulty.

I když se setkání akademické obce nezúčastnil příliš velký počet učitelů a studentů, proběhla na závěr setkání poměrně živá diskuse, která se týkala právní subjektivity fakulty a zejména další výstavby fakulty. Z pohledu celé vysoké školy se k této problematice vyjádřil rektor UP prof. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc., který je rovněž členem akademické obce fakulty.

Doc. RNDr. O. Lepil, CSc., PŘF UP

Události

Kritické edice hudebních památek VI

Katedra muzikologie FF UP v Olomouci a Nadace Český hudební fond pořádaly ve dnech 23. – 24. 11. 1998 již po šesté konferenci *Kritické edice hudebních památek*.

Téma letošního ročníku bylo bezesporu přitažlivé – *Korespondence jako muzikologický pramen a problém*. Tato oblast totiž mnohdy nebývá při muzikologickém výzkumu dostatečně akcentována, přestože přináší velké množství zajímavých otázek a podnětů k odborné diskusi.

Konferenci, jež probíhala v zasedací síni děkanátu FF UP slavnostně zahájili doc. PhDr. V. Řehan, děkan FF UP a zástupce vedoucího Katedry muzikologie FF UP PhDr. S. Tesař.

Program prvního dne konference byl rozložen do dvou částí. V rámci bloku *Speciální aspekty tématu*, jemuž předsedal prof. PhDr. V. Hudec, CSc., zazněly celkem tři příspěvky. Nejprve se slova ujal prof. PhDr. J. Jiránek, DrSc., aby přednesl zasvěcený referát *Možnosti a meze biografistiky pro sémantický výklad uměleckých děl*. V následujícím vystoupení na téma *Historiografie a etika při vydávání korespondence – střet zájmů?* doc. PhDr. M. K. Černý, CSc., otevřel mj. i otázku (ne)porušování práva na soukromí osob při edicích korespondence. První část odpoledne uzavřel referát prof. PhDr. J. Smolky, DrSc., věnovaný problémům čtení a veřejné prezentace literárního písemného projevu Bedřicha Smetany.

Druhému bloku *Kritických edic* zaměřenému na *bilance a heuristiku* předsedal PhDr. S. Tesař. Zpracování stavu fondu korespondence ve sbírkách Muzea české hudby v Praze přinesla ve své podrobné stati PhDr. J. Fojtíková. Na dalším příspěvku, který dal velmi hluboko nahlédnout do stavu fondu korespondence ve sbírkách Hudebního oddělení Moravského zemského muzea v Brně, se podílely dvě autorky – PhDr. S. Přibáňová a Mgr. S. Romportlová.

Prof. PhDr. M. Schnierer upozornil na možnost alternativní cesty k poznání Vítězslava

Nováka na základě zpracování jeho korespondence. Odpoledne zakončil prof. PhDr. V. Hudec, CSc., který naznačil řadu bílých míst v biografii skladatele Zdeňka Fibicha a poukázal tak na velký význam Fibichovy korespondence pro jejich zaplňování.

V úterý, 24. 11. pokračoval blok *bilancí a heuristiky*, jehož předsedajícím byl PhDr. M. Kuna, DrSc. Na počátku přečetl úvodní část z referátu nepřítomné PhDr. J. Procházkové *Stav zpracování janáčkovské korespondence*. Jeho celé znění bude publikováno spolu s příspěvky všech ostatních účastníků v připravovaném sborníku.

Prof. PhDr. Z. Zouhar pozoruhodně pojednal o jeho vlastní korespondenci s Bohuslavem Martinů, která monograficky vyjde příští rok k 50. výročí vzniku korespondence. Prof. PhDr. L. Chalupka z Bratislavy poutavě promluvil na téma *Korespondencia Ivan Ballo–Eugen Suchoň – neznámá kapitola z dějin slovenské hudby po roce 1945*. Poté zazněl příspěvek PhDr. M. a D. Freemanových zaměřený na korespondenci a jiné prameny týkající se českých skladatelů v Anglii 18. století, jež mohou sloužit jako doklady dobového hudebního a společenského života. Tuto nejrozsáhlejší část konference uzavřela sonda Mgr. N. Zlámalové z Brna *Ruské realie v korespondenci Olgy, Leoše a Františka Janáčkových na přelomu 19. a 20. století* (Brno–Petrohrad, 1898–1903).

Třetí blok referátů nazvaný *Textologie a ediční techniky* vedl prof. PhDr. E. Petru, DrSc. S textovou kritikou Dvořákovy korespondence a s obecnými problémy textologie seznámil přítomné PhDr. M. Kuna, DrSc. K této otázce diskutovali též přizvaní hosté z Katedry bohemistiky FF UP prof. PhDr. E. Petru, DrSc., a doc. PhDr. K. Hádek, CSc. Prostor a čas pro plánovanou generální diskusi byl vyčerpán již mezi jednotlivými příspěvky, a tak závěrem konference, jež měla poklidný průběh, pozval PhDr. S. Tesař jménem Katedry muzikologie FF UP všechny účastníky na příští 7. ročník *Kritických edic hudebních památek*. Předběžný

termín konference je stanoven na 22. – 23. 11. 1999 a její téma je neméně přitažlivé a aktuální – *Digitalizace hudebních pramenů – problematika technická a ediční*.

L. Hattanová

Expandia expandovala mezi posluchače FF UP

Vývoj ve světovém bankovníctví sledují analytici finanční skupiny Expandia již dlouho. Projekt přímého bankovníctví, s nímž letos přišla na náš finanční trh Expandia Banka, a.s., je připraven tak dokonale, že v sobě zahrnuje veškeré nejmmodernější postupy poskytování finančních a bankovních služeb. Klienti využívají služeb tzv. přímého bankovníctví, na které je tato banka zaměřena, jsou ušetřeni čekání u přepážek, neboť se se svou bankou mohou spojit kdykoliv, odkudkoliv, a to prostřednictvím telefonu, mobilního telefonu, faxu nebo počítače připojeného k Internetu. Tato slova a ještě řada dalších zajímavých a pro potenciální klienty velmi užitečných informací zazněla na prezentaci Expandia Banky, a.s., spojené s přednáškou na téma *Moderní komunikační kanály v bankovní sféře*. Tato akce konaná pod patronací Kabinetu aplikované ekonomie a Katedry sociologie a andragogiky FF UP se uskutečnila v bývalé studovně FF UP ve středu dne 18. 11. 1998 za účasti bezmála 70 studentů a pedagogů, kteří bedlivě naslouchali Janu Kalovi předsedovi představenstva a generálnímu řediteli tohoto peněžního ústavu, jehož jedno z klíčových center se nachází i v Olomouci. Ten, kdo nebyl přednáškou a prezentací zaujat natolik, aby se stal jedním z nových klientů, si může počkat do příštího roku, kdy se Kabinet aplikované ekonomie FF UP chystá pozvat další zajímavé hosty, a to nejen ze sféry finančníctví, ale i ostatních odvětví průmyslu a služeb.

-ef-

Na aktuální téma

Děkan FTK UP: Očekávaný deficit není důsledkem špatného hospodaření fakulty

Podle informací, které zazněly na posledním zasedání Kolegia rektora UP, je finanční situace UP jako celku na sklonku roku 1998 vesměs příznivá – univerzita by měla skončit s vyrovnaným rozpočtem. Situace jednotlivých fakult se však různí – zejména u Fakulty tělesné kultury UP lze na konci roku očekávat záporný hospodářský výsledek. O příčinách a důsledcích tohoto stavu jsme hovořili s děkanem FTK UP prof. PhDr. F. Vaverkou, CSc.:

Už na počátku roku 1998 jsme si byli vědomi toho, že navrhovaný rozpočet UP nebude pokrývat naše náklady. Provedli jsme proto důkladnou ekonomickou analýzu našeho hospodaření, v jejímž rámci jsme některé položky redukovali na úplné minimum a zjistili jsme, že budeme muset počítat s deficitem kolem 4,5 mil. Při schvalování rozpočtu UP jsme proto prosazovali – spolu s dalšími zástupci fakult – přijetí usnesení AS UP, které by vedení univerzity zavazovalo předpokládanou situaci na konci roku řešit.

Především však chci zdůraznit, že jsme během celého roku sami aktivně usilovali o minimalizaci hospodářských ztrát – přidělené prostředky jsme neprohospodařili, naopak jsme se snažili získat zdroje jinými cestami. Předně jsme zvýšili úsilí v oblasti grantových soutěží a zavádění licenčních programů odborného vzdělávání. Také v rámci vlast-

ní hospodářské činnosti jsme zvýšili výnosy – oproti plánu jsme získali o dva miliony více. Navázali jsme rovněž na přípravu trenérské kurzy, kterou jsme zahájili v minulém roce a dále pracujeme na systému trenérského vzdělávání. Výsledkem těchto a dalších aktivit bylo snížení předpokládaného deficitu na částku pohybující se kolem dvou milionů.

Jak dále děkan Vaverka uvedl, nepříznivou finanční situaci ovlivní – a dlouhodobě ovlivňovat i nadále budou – dvě skutečnosti. Jednou z nich je inflační růst, který při stejné nominální hodnotě každým rokem „ukrajuje“ z přidělených prostředků 10 % – což platí pro všechny fakulty. Druhou představuje snížení koeficientu na jednoho studenta FTK, ke kterému MŠMT přistoupilo před třemi lety. Současný koeficient 1,65 ve srovnání s původním 1,94 představuje ztrátu kolem 4,5 mil., což je částka, kterou přibližně potřebujeme k „normálnímu“ životu fakulty. Některé studijní obory, např. fyzioterapie, jsou svou náročností na úrovni lékařských fakult, které mají ovšem koeficient mnohem vyšší – pro našich 120 studentů by to představovalo kolem 3 mil. navíc, doplnil prof. Vaverka a dodal: Naše snaha o redukci nákladů na provoz fakulty musí být však vedena základním požadavkem – neohrozit v žádném případě výuku. Nemůžeme si dovolit

zpochybnit tento základní význam existence školy a způsobit tak ztrátu zájmu o studium na FTK UP a ve svém důsledku na UP.

Děkan FTK UP vidí řešení situace v principiální změně přístupu k financování fakult: Tuto situaci je nutno řešit v rámci celé univerzity, přičemž by měla být rozdělena zodpovědnost mezi jednotlivé její subjekty už při koncipování rozpočtu. Vedení univerzity by mělo navíc systematicky vyhledávat další zdroje finančních prostředků pro chod a rozvoj školy a v situaci, kdy se fakulty dostanou bez vlastního zavínění do finančních obtíží, pomáhat nastalé problémy řešit. Jak děkan Vaverka dodal, očekává, že právě tímto způsobem se bude vyvíjet i konkrétní letošní situace FTK UP: Vycházíme z předpokladu, který uvedl na posledním zasedání Kolegia rektora UP ing. J. Jirka, a sice, že se univerzita na konci roku neocitne v deficitu. Doufáme proto, že náš záporný hospodářský výsledek bude posuzován s přihlédnutím k jeho objektivním příčinám a zejména se zhodnocením aktivního přístupu fakulty k řešení problému nedostatku finančních prostředků. Ten totiž rozhodně není důsledkem špatného hospodaření fakulty.

Za informace poděkovala

V. Mazochová.

Z vědeckých pracovišť UP

U biofyzika v laboratoři

S docentem RNDr. Janem Naušem, CSc, vedoucím oddělení biofyziky Katedry experimentální fyziky PříF UP jsme prošli laboratoře s mnoha přístroji a mladými lidmi. Přístroje jim umožňují měřit různé typy luminiscence chlorofylu, i velmi malé světelné intenzity, dokonce jednotlivé fotony. Měří i další charakteristiky fotosyntézy. Luminiscence vznikají v živé buňce po vhodné excitaci a aparatury zaznamenávají dynamiku tohoto děje. Např. fluorescenční indukční křivka připomíná záznam z EKG vyšetření člověka. Fluorescenci snímají přímo z listu, z výřezů pletiva nebo i ze suspenze chloroplastů nebo z pigment-proteinových komplexů. Informaci o svém stavu v pletivu podává organela chloroplast, tělesko o velikosti několika tisíců milimetrů. V chloroplastu probíhá přeměna absorbované světelné (sluneční) energie v energii chemických vazeb v molekulách sacharidů, bílkovin a všech ostatních organických látek.

Tento děj má pro život na Zemi existenční význam. Dodává kyslík do ovzduší a tvoří organické látky, které vstupují do potravních řetězců mikroorganismů, hub, zvířat a lidí. Nebytí chloroplastů, rostlin a světla, byla by naše planeta osídlena jen chemolitotrofními bakteriemi. Naštěstí tomu tak není.

Hovoříme s panem docentem o tom, čím se ve své práci zabývá. Z rozhovoru pro naše čtenáře vyjímáme:

Jak se staráte o vědecký dorost, pane docente?

Studijní obor biofyzika a chemická fyzika je akreditován na Přírodovědecké fakultě UP pro magisterské studium a spolu s MÚ v Brně je akreditován obor biofyzika i pro doktorandské studium. Ročně absoluuje magisterské studium v průměru 5 studentů, v doktorandském studiu je v současné době 11 studentů. Daří se nám vychovávat doktorandy v těsné spolupráci s Akademií věd ČR a se zahraničními pracovišti.

Co to konkrétně znamená?

Tři doktorandi pracují na svých disertacích v ústavě AV ČR (Ústav ekologie krajiny v Brně a Ústav experimentální botaniky v Olomouci). Dva studenti jsou na dlouhodobé stáži na Oregon Graduate Institute v Portlandu v USA. Spolupráce s pracovišti Akademie věd je u nás zavedená více

let a máme s ní nejlepší zkušenosti.

Propojujete tedy aktivity pedagogické na univerzitě s aktivitami badatelskými na Akademii věd k oboustrannému užítku. Jak si vedou vaši doktorandi?

Disertační práce se jim daří dokončovat a obhajovat v rozumném termínu (tři až čtyři roky) po splnění náročného požadavku minimálně tři impaktovaných publikací doktoranda. V roce 1998 své disertační práce obhájili tři doktorandi. V roce 1996 byla udělena našemu doktorandovi D. Lazárovi cena ministra „Talent 96“ a v roce 1997 P. Pospíšilovi cena „Talent 97“ za výsledky ve vědeckém výzkumu v oblasti biofyziky fotosyntézy. Tuto cenu (Talent „93“) získali již dříve doktorandi P. Ilík a T. Klinkovský.

Z takového úspěchu ovšem musíte mít radost i vy jako jejich školitel. Co byste nyní řekl k vědeckému zaměření vašeho oddělení.

Vědecká práce je zaměřena na biofyzikální aspekty fotosyntézy, vybrané stresy rostlin a na molekulové studie podstaty parametrů fluorescence chlorofylu v listu. Výzkumu v tomto zaměření se účastní jeden profesor, jeden docent, odborný asistent, odborný pracovník, jedna laborantka, doktorandi a studenti. Přímo na našem pracovišti pracuje v současné době 5 doktorandů.

Konkrétně se zabýváme např. vysokoteplotním a vodním stresem vyšších rostlin a mečů, termoluminiscencí a chemiluminiscencí chlorofylu v rostlinách, podstatou fluorescenční indukce a teplotních závislostí, reabsorpce fluorescence v listu, detekci působení herbicidů na rostliny apod.

S jakými výsledky?

Za posledních pět let jsme publikovali 16 prací v časopisech s impakt faktorem (např. J. Luminescence, J. Photochem. Photobiol., Biochim. Biophys. Acta, J. Theoret. Biol., Photosynth. Res., Pesticide Biochem. Physiol. aj.).

Hodnota impakt faktorů těchto časopisů je v intervalu 0,8 až 2,9. Mohl byste přiblížit, jaký nový poznatek přináší vaše poslední práce v časopise Biochimica et Biophysica Acta?

Je to práce autorů P. Pospíšila, J. Skotnicy a J. Nauše z letošního roku a zabývá se porovnáním teplotní závislosti fluorescence chlorofylu v listu při ohřevu z pokojové na vyšší teploty a při ochlazení hluboko pod bod mrazu. Velmi zjednodušeně řečeno, zjistili jsme, že obdobně jako vyšší teploty nad 45 °C postupně blokují přenos elektronu a funkci komplexů v thylakoidní membráně, ode-

hrávají se podobné jevy blokování přenosu elektronu i při ochlazení v intervalu -20° až -100°C.

Jak jste na tom se spoluprací a s granty?

Kromě již zmíněných pracovišť AV rozvíjíme spolupráci s třebašským pracovištěm Mikrobiologického ústavu AV ČR, s Univerzitou v Ostravě nebo se Zemědělským výzkumným ústavem v Kroměříži a Zemědělskou univerzitou v Brně.

Výsledky naší práce prezentujeme na mezinárodních akcích. Tak např. v posledních dvou letech jsme se zúčastnili aktivně několika mezinárodních konferencí (např. v USA, Maďarsku, Itálii, ale i u nás v Kroměříži a v Olomouci). Jednalo se o jednu přednášku, 12 plakátových sdělení, 3 články do sborníků.

V letošním roce řešíme tři granty Grantové agentury ČR a doktorandi získali dva fakultní granty.

Zmíněná spolupráce se zemědělskými institucemi naznačuje, že se zabýváte i praktickými aplikacemi vašeho výzkumu...

S uvedenými institucemi rozpracováváme použití biofyzikálních metod přímo v zemědělské praxi. Některé fluorimetry jsou malé, lehké, přenosné a je možné měřit fluorescenci chlorofylu přímo na poli, aniž by se rostlina porušila. Některá měření trvají velmi krátkou dobu (např. jednu vteřinu). Je tak možné zjistit, v jakém funkčním stavu je nejcitlivější část membránového systému fotosyntézy, fotosystém 2. Některé vnější vlivy poškozují tento fotosystém a tím je stresována a zasažena celá rostlina. Tímto způsobem lze zjistit zasažení rostliny některými herbicidy již v počátečním stadiu, reakci na nedostatek vody, vyšší teploty nebo na působení přímého slunečního záření. Je možné sledovat dynamiku těchto reakcí a schopnost rostliny regenerovat po nepříznivém zásahu. Domníváme se, že právě vysoké teploty a nedostatek vody se mohou v budoucnu stát kritickými faktory pro přežití a výnosy rostlin ve zhoršujícím se životním prostředí a oteplovajícím se klimatu zeměkoule.

Z rozhovoru vyplynulo, jak užitečné je držet se dlouhodobě jednoho výzkumného směru základního významu pro teoretické poznání i praktickou aplikaci. Jak je nutné vytvořit produktivní pracovní tým a doplňovat ho mladými a koncepčně vedenými doktorandy. Jak potřebné je využít přístrojového zařízení k získání údajů, jejichž kritické vyhodnocení je stavebním materiálem vědecky prioritních výsledků.

-mh-

Rozhovor

S Vlastou Řeřichovou o nové čítance

Olomoucké nakladatelství Prodos vydalo v r. 1997 čítanku pro 5. ročník základních škol. O rok později vyšla ve stejném nakladatelství čítanka pro ročník šestý. Při této příležitosti jsme jednu z autorek, PhDr. Vlastu Řeřichovou, CSc., přednášející na Katedře českého jazyka a literatury PdF UP, požádali o krátký rozhovor. (Druhou autorkou zmíněných čítanek je doc. PhDr. Dagmar Dorovská, CSc., PdF MÚ Brno.)

Mluvíme o čítance, ale já mám v každé ruce tři sešity...

Pro každý ročník je k dispozici soubor tvořený čítankou, pracovním sešitem a metodickou příručkou.

Takže vedle pracovního sešitu pro žáky na své přijde i učitel. Jde vlastně o podněty k práci s jednotlivými texty. S jakou reakcí se tyto „metodické“ příručky setkaly?

Z ohlasů, které máme k dispozici, soudím, že učitelé v našich příručkách oceňují jak podněty pro práci, tak další informace, které jsou v ní obsaženy – především údaje o autorech a jejich tvorbě, slovníček literárních pojmů, ale například i přehled odborné literatury.

V čítance pro 5. ročník lze najít ukázky z tvorby Z. Svěráka, V. Steklače, F. Nepila, pohádky od Němcové, bratří Grimmů, bajky Ezopovy i La Fontaineovy, nechybí verše J. Nerudů, J. Seiferta, J. Havla. Jak přistupujete k výběru ukázek?

Základní kritéria výběru jsou vcelku jednoduchá. Čítanka by měla za prvé respektovat požadavky učebních osnov a za druhé vycházet ostrých čtenářským zájmům a potřebám dětí. Sám výběr je ovšem proces velmi komplikovaný a často i bolestný, pokud při konečné redakci musíme vyřadit ukázky, pro které už v čítance, limitované počtem stran, není místo. Svou roli samozřejmě sehrávají i naše odborné a čtenářské zájmy – paní docentka Dorovská preferuje texty poetické a hravé, literaturu jižních Slovanů, já inklinuji k textům humorovým a dobrodružným, z cizích literatur k literatuře anglicky psané. Z toho je patrné, že se navzájem dobře doplňujeme.

Vaše učebnice ocenil během návštěvy na PdF UP i tým z clevelandské univerzity, který pracuje na programu kreativního čtení. Má tento program uplatnění i u nás?

Tvorivý přístup k textu uplatňují jak naše metodické příručky, tak i pracovní sešity, ve kterých pestrá škála úkolů motivuje žáky k tomuto způsobu práce.

Jaké místo má v duši dnešního školáka literatura – musí svádět boj s videem, akčními filmy, s počítačem...

Vychovávat z dětí čtenáře je úkol opravdu nelehký a od učitelů často slyším, že děti nečtou. Na druhou stranu ale vím, že do dětského oddělení okresní knihovny si chodí pravidelně půjčovat knihy hodně děti a také čtenářské průzkumy prokazují, že většina dětí čte alespoň jednou týdně jen pro vlastní potěšení a má svou oblíbenou knihu. Proto jsem v tomto směru optimista a věřím, že i v životě dnešních dětí má kniha své místo. K tomu, aby se čtení dobrých knih stalo zálibou i potřebou, chtějí přispět i naše čítanky.

Připravujete další čítanky?

V současné době pracujeme na čítance pro 7. ročník a společně s nakladatelstvím PRODOS plánujeme dokončení celé řady pro základní školu a odpovídající ročníky gymnázia.

Děkují za rozhovor.

-mm-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Během vzpomínkových akcí pořádaných v Olomouci v souvislosti se 150. výročí nastoupení vlády císaře Františka Josefa I. (tento světoedějný státní akt se odehrál v olomouckém arcibiskupském paláci 2. prosince 1848) byl právem připomenut nemalý podíl profesorů a studentů Františkovy univerzity na revolučních aktivitách olomouckého „jara národů“. Učinil tak historik Miloš Trapl v mimořádné příloze deníku *Mladá fronta Dnes – Střední Morava* 2. prosince t. r. Uvádí zde kromě jiného, že studenti „společně s mladými dělníky a tvarišji dělali i takzvané

KOČIČINY –

shromazďovali se před domy lidí, kteří podporovali dynastii a byli loajální, a tam pokřikovali, zpívali, vyhrávali na hudební nástroje, ale také nachotili například na různé poklece a tropili drobné pouliční výtržnosti.“

Tento způsob politického boje je dnes takřka nevyužíván (poněkud jej ovšem připomíná ono „pohřbívání sociální demokracie“, uspořádané olomouckou Uníí svobody před letošními parlamentními volbami). Hlasitá manifestace politického odporu patřila tudíž k počátkům demokracie v Olomouci a možná by si zasloužila renesanci, neméně jako tehdejší „standrlata“, tj. hudební zastavenička pod okny olomouckých „frajlínek“ – slečinek, k nimž vzdychaly romantické studentské duše.

Miloš Trapl se zmiňuje, že takovou „kočičinou“ (po německu „Katzenmusik“) pociťli studenti tehdejšího velitele olomoucké pevnosti, polního podmaršálka Jindřicha Sunstenua svobodného pána ze Schützenthala, a to před jeho sídlem na Horním náměstí (v Edelmanově paláci). Starý „festungskomandant“ nechal totiž vedle dalších projevů loajality vůči habsburskému „arcidomu“ postavit před olomouckou radnici děla.

Za opory trůnu, absolutismu a ošelického zpátečnictví – tehdejším termínem „coparstvo“ – byli vedle oficírů pokládáni také římskokatoličtí preláti. Dokládá to „kočičina“ uspořádaná neznámými strýci 10. května 1848 před rezidencí dómského děkana a světicího biskupa Rudolfa svobodného pána Thysebaerta. Z hlomozického davu, který se

dokonce pokoušel vylomit vrata, vyletěl větší kámen, rozbil okno a skončil v předpokoji biskupova pětáosmdesátiletého otce. Tehož večera povykující dav vyloukl okna kanovníkovi Eduardu rytíři Unckrechsberghovi, který se daleko více než o politiku zajímal o astronomii a tuto exaktní vědu přednášel na univerzitě.

Olomoucký krajský hejtman František hrabě Mercandin se snažil studentským „excesům“ čelit vyhláškou vylepenou 23. května 1848, slibující rázné potlačení a vybízející olomouckou veřejnost, aby podporovala úřady zakročující proti rozvratníkům. Napilno měli zajisté i agenti tajné policie, vybudované v dobách Metternichova absolutismu ministrem policie Josefem Marií Antonínem Sedlnickým z Choltic, potomkem českého šlechtického rodu. Zvláště po příjezdu císařského dvora do Olomouce 14. října 1848 se zosílil vojenský a policejní dozor v pevnosti, přičemž se o policejní agendu dělil krajský úřad s olomouckým magistrátem. Krajský úřad, řízený hejtmánem Mercandinem, sledoval hlavně studenty, cizince a jiné „zle smýšlející subjekty“ (za dobu pobytu dvora v Olomouci jich zachytil a z Olomouce vesměs „oddálil“ 316). Už 18. října 1848 nařídil olomoucký magistrát hostinským, aby předkládali nocležníkům ohlašovací listy, a majitelům domů nakázal, že musejí hlásit každou změnu ve stavu nájemníků. Všude se objevili špiclové, a tak si členové německého spolku Concordia (Svornost) napsali na dveře své spolkové místnosti „Keine Hunde mitzunehmen! (Psy s sebou nebrat!)“. Donašečtvoř provozovaly vedle vlastního řemesla také nevěstky, o něž v Olomouci jakožto posádkovému městě nikdy nebyla nouze.

Frapantním dokladem tehdejšího udavačství je německý přípis, který poslal hejtman Mercandin čerstvě zvolenému rektorovi Františkovy univerzity, doktoru obojího práva Theodoru Pachmannovi, dne 21. prosince 1848:

„Č. 2 831 praes.

Od Cís. král. krajského úřadu v Olomouci Krajskému úřadu bylo oznámeno, že dne 18. tohoto měsíce v Kuasnitzerově hostinci na Bělidlech a pak dne 19. tohoto měsíce v Langerově hostinci vedle Kateřinské brány se shromazďilo

večer několik studentů a že někteří z nich měli na hlavách červené čapky po způsobu jakobínů, zpívali revoluční písně a provolávali slávu republice.

Toto udání poskytuje C. k. krajskému úřadu příležitost požádat slavný rektorát, aby zdejším akademikům bylo dáno na vědomí, že krajský úřad má odpovědnost a povinnost udržovat klid a bezpečnost, přičemž je krajský úřad dalek toho, aby ovlivňoval právo volného sdružování se, avšak nemůže připustit a nepřipustí, aby toto právo bylo nějakým způsobem, pro vládu a panující státní formu snižujícím a nepřátelským, zneužíváno k destruktivním tendencím.

Nelze trpět, aby u akademiků hodlajících pořádat shromazďení docházelo k podobným excesům, jak je výše uvedeno.

Krajský úřad by očividně jednal proti své povinnosti, jestliže by takové věci, jsoucí v rozporu s čestnou pověstí této vysoké školy a se základními zásadami konstituční vlády, lhotejně sledoval a posuzoval.

Krajský úřad klade svou plnou důvěru do doposud osvědčeného dobrého ducha a rozváženého postoje akademiků a domnívá se, že může věřit, že akademikové svůj příkladný, účinný vliv uplatní i tehdy, jestliže by se jedinci z nich pokoušeli opustit dráhu pořádku a zákona.

Slavný c. k. rektorát račiž podle toho akademiky o této výzvě vhodnou cestou uvědomit s tímto dodatkem: Jestliže by proti této výzvě vycházející v zájmu veřejného klidu a pořádku proti očekávání bylo jednáno a jestliže by svoboda ilegálními snahami měla být zneužívána, pak politický úřad, ač nerad, by byl nucen přísným důrazem zjednat platnost zákonitým nařízením.

V Olomouci 21. 12. 1848

Mercandin“

Rektor Pachmann postoupil přípis direktorátu Filozofické fakulty, aby hejtmánovu notu zveřejnil, zamkl aulu, klíč uschoval a zakázal studentům jakoukoli další revoluční aktivitu. Pohružka vyloučením ze studia a odvedením k vojsku byla dostatečně účinná a umrtvila veškerý studentský spolkový život.

Jiří Fiala

Z archivu UP

Zákulisí snah o přenesení farmaceutické fakulty z Brna do Olomouce

Od roku 1953 existovaly v Olomouci (jako důsledek avanturistické reformy vysokého školství z počátku padesátých let) dvě vysoké školy. Byla to Vysoká škola pedagogická (VŠP) s fakultami přírodních a společenských věd a Univerzita Palackého sestávající z jediné – lékařské – fakulty. V roce 1954 se stal rektorem UP prof. MUDR. Jaromír Hrbek, DrSc. Ten se nesmazatelně zapsal do soudobých českých dějin především jako první normalizační ministr školství, který svěřený rezort personálně „vyčistil“ tak, že by mu mohly závidět i proslulé akční výbory z roku 1948 (volně parafrázují oficiální dokument ÚV KSČ).

Hrbkovi bylo jasné, že udržet v Olomouci samostatnou vysokou školu s jedinou fakultou je nemožné, zvláště, když se fakulta lékařského směru začala dožadovat Ostrava transformující se v rámci tzv. socialistické industrializace v „ocelové srdce republiky“. Rektor Hrbek se proto rozhodl „sáhnout“ do Brna a usilovat o přenesení zdejší farmaceutické fakulty do Olomouce.

Bezprostředním Hrbkovým nástrojem v uskutečnění této snahy se stal doc. JUDr. Jaroslav Martinic, který přešel na UP v roce 1954 z velvyslaneckého postu v Holandsku a začal na LF UP učit politickou ekonomii.

Bezespou vzdělaný a schopný komunistický právník ovládající několik světových jazyků se na UP dlouho neohřál a k 1. září 1955 odešel na Ministerstvo školství zastávat funkci náměstka. Svoji pestrout kariéru ukončil Martinic jako rektor pražské Univerzity 17. listopadu a zahraniční poradce ÚV KSČ, než jej na počátku 70. let vyobcovali normalizátoři nejprve z rodné strany a poté i z rektorského křesla.

Masarykova univerzita (to není omyl, brněnská univerzita si tento název podržela až do roku 1960) se o olomouckém záměru přenesení farmaceutickou fakultu do srdce Hané dozvěděla zcela náhodně koncem roku 1955. Lékařské fakulty obou moravských univerzit si totiž vyměňovaly zápisy z fakulturních rad a touto cestou se šokující zpráva dostala do rukou rektora MU prof. Františka Trávníčka. Ten přiměl Ministerstvo školství k sestavení dvou komisí k posouzení celé záležitosti. Komisi, která měla provést „všeobecné, objektivní šetření v Brně a v Olomouci v otázce přemístění farmaceutické fakulty z Brna do Olomouce“ předsedal právě výše zmíněný doc. JUDr. J. Martinic.

Ten použil jako hlavní argument pro přeložení inkriminované fakulty jedinou větu (sic!) z projevu N. S. Chruščova předneseného na

XX. sjezdu KSSS v únoru 1956: „Je třeba (...) přiblížit vědeckovýzkumné instituce a školy k jejich výrobní základně.“ A jak už to bývalo zvykem, na tuto větu bryskně zareagovalo usnesení ÚV KSČ z dubna 1956 ukládající Ministerstvu školství „přezkoumat a upravit síť VŠ tak, aby se vysoké školy přiblížily k výrobní základně“. A v Olomouci „výrobní základna“ přece byla – chemická továrna Farmakon. Dalším argumentem olomoucké strany, v tomto ohledu nesporným a akceptovatelným, se staly vědecké úspěchy prof. Františka Šantavého na poli lékařské chemie.

Brněnská strana olomoucké argumenty věcně, detailně a přesvědčivě vyvrátila, což přimělo obě komise ke vskutku šalamounskému závěru. Komise se nepřiklonily ani na olomouckou, ani na brněnskou stranu, pouze doporučily celou záležitost co nejrychleji řešit příslušnými vládními a stranickými orgány. Jenže 18. 3. 1957 obdržel závodní výbor ROH brněnské univerzity přípis ministra školství Františka Kahudy, kde se výslovně psalo, že „výsledkem jednání obou komisí bylo doporučení převést farmaceutickou fakultu z Vaší univerzity (tedy MU – pozn. autora) do rámce

Dokončení na str. 8

Studentská rubrika

Premio Iberoamericano Lence Zajícové

Lenka vystudovala teologii na CMTF UP a španělskou filologii na FF UP. V současné době pobývá v rámci postgraduálního studia na univerzitě v Granadě. Dne 20. 11. 1998 nám sdělil velvyslanec Mexika, že jí sdružení iberoamerických velvyslanců akreditovaných v České republice udělilo hlavní cenu v literární soutěži *Premio Iberoamericano* spojenou s částkou 1000 USD.

Díky rychlé a účinné pomoci vedení filozofické fakulty mohla přiletět do Prahy a dne 25. 11. osobně cenu převzít na slavnostním vyhlášení ve Vlasteneckém sále pražského Karolina za účasti rektora UK, velvyslanců Španělska, Portugalska a latinskoamerických zemí, představitelů MŠMT, vysokých škol a četných dalších hostů.

Položil jsem Lence několik otázek.

Lenko, především ti blahopřeji k získání této ceny a děkuji za vzornou reprezentaci naší univerzity. Můžeš přiblížit čtenářům Žurnálu UP, co jsi vlastně získala?

Tuto cenu vyhláší velvyslanci iberoamerických zemí. První tři roky byla určena jen studentům UK, letošního páteho ročníku se mohli zúčastnit studenti všech vysokých škol v České republice, a to prací napsanou ve španělštině nebo portugalštině a tematicky zaměřenou na země Latinské Ameriky. Soutěž má dvě kategorie, první pro práce se zaměřením na literaturu, historii a humanitní studia vůbec, v druhé se posuzují práce o ekonomice.

Podle vyjádření velvyslanců jsi soutěží vyhrála s velkou převahou. O čem jsi psala?

Poslala jsem do soutěže diplomovou práci „Las Reducciones del Paraguay. Historia de las misiones jesuíticas entre los guaraníes en el Paraguay colonial“.

Slyšel jsem už chválu na tvou práci od dr. Chalupy, který ocenil i tvůj samostatný přístup. Proč sis zvolila právě téma jezuitských misí v Paraguai, které se zdá v dnešní době poněkud odtažitě?

Otázka jezuitských misí v Latinské Americe vzbuzovala velké vášně už mezi současníky, s nadšením o nich psali apologeté i odpůrci, filozofové, politici, misionáři i historici, a každý přinášel své argumenty se silným citovým nábojem. V době, kdy moderní historiografie začala přehodnocovat tato díla a v pramenech pátrat po faktech a podávat pokud možno objektivní hodnocení, do té míry, do jaké je to v historii možné, v našich zemích se o úloze římskokatolické církve v dějinách Latinské Ameriky příliš hovořit nemohlo. A tak v obecném povědomí ani příliš nedošlo k onomu přehodnocení „černé legendy“ o Španělsku a jeho koloniálním působení v jeho mnoha rovinách.

Právě misie různých řeholí nabídl jednu z cenných alternativ v koloniálním systému, a to je právě nejvíce patrné u jezuitských misí, které existovaly mezi léty 1610 a 1767 na území dnešní Paraguaye, Uruguaye, jižní Brazílie a severní Argentiny, kde vytvořily nadmíru zajímavý a rozsáhlý správní a ekonomický komplex.

Ostatně, své místo v tomto tématu má i Olomouc, protože misijního působení se od konce 17. století zúčastnilo i několik desítek jezuitů z Českých zemí, z nichž mnozí prošli jezuitskou kolejí v Olomouci, zárodkem naší univerzity, kde absolvovali svá filozofická studia. Dokonce jeden z nich byl olomoucký rodák, jistý Josef Fleischauer, narozený 21. 5. 1718, a ten se účastnil závěrečné fáze redukce, a poté, co byl v roce 1767 svědkem vypovězení jezuitského řádu ze všech zemí španělské koruny, vrátil se do Olomouce, kde také v roce 1781 zemřel.

Ptal se prof. J. Černý.

Církevní Silvestr

Pod tímto názvem proběhla 26. 11. 1998 v divadelním sále olomouckého Domu armády převážně studentská celovečerní taškařice. Proč Silvestr v listopadu? Jak známo, v církevním kalendáři připadají na každý den v roce dvě až tři křestní jména. A protože Silvestra je v tomto kalendáři také 26. 11. a na konci roku studenti na kolejkách (a v tomto případě také na bohosloveckém semináři CMTF UP) nebudou, uspořádali si „silvestr“ v listopadu.

V programu, kterým celý večer provázela studentská dvojice Jana a Fox, se objevila parodie na Karafiátovy *Broučky*, tanec s čokoládovou tyčinkou v ústech pánů, parodie na televizní hudební videoklipy... Hlavním bodem programu byla však několikakolová volba Miss Silvestr, jejíž adeptky tvořili důmyslně maskovaní pánové – studenti (na snímku). Předsedou komise byl studentský kněz P. František Hylmar, porotci byli bohoslovci z kněžského semináře. Nekouřilo se a víno neteklo proudem – šlo to i bez těchto „atributů“ současných zábav.

Celá akce, provázena melodiemi světových tanečních hitů, které se zúčastnily více než ze tří čtvrtin studentky UP (bez přelivů), působila spontánně a příjemně. S přesevzetím do skutečného nového roku 1999 si však účastníci musí počkat ještě více než měsíc...

Text a foto T. Jemelka

Zákulisí snah o přenesení farmaceutické fakulty z Brna do Olomouce

Dokončení ze str. 7

Palackého Univerzity v Olomouci“. Proč se o tak důležitém rozhodnutí dozvěděli nejprve odboráři? Rektor prof. F. Trávníček se totiž nechtěl angažovaností v celém případě „odrovnat“ a důsledně si kryl záda vysokoškolskou odborovou organizací, která sama „bombardovala“ státní i stranické činitele četnými protestními příspěvy.

Na jednání odborářského výboru si však prof. F. Trávníček nebral žádné servítky – obvinil ministra ze záměrného překrucování pravdy a lži a otevřeně mluvil o olomouckých (tj.

7. PROSINCE

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Už jsme doma – známá a oblíbená alternativní kapela.

8. PROSINCE

Přírodovědecká fakulta UP, Olomouc-Hejčín, Tomkova 40, posluchárna 202, 13. 30 hod.: Funkcionální okrajové úlohy – doc. RNDr. S. Staněk, CSc. Pořádá Jednota českých matematiků a fyziků (pobočka Olomouc) a Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PŘF UP.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Antiples studentů Právnické fakulty UP. Pořádá Evropská asociace studentů práv Elsa při Právnické fakultě UP.

Aula Právnické fakulty UP, tř. 17. listopadu, 19.30 hod.: Klíč (Praha) – Vánoční klíčení. Vánoční koncert špičkového souboru hrajícího renesanční folk.

9. PROSINCE

U-klub, Šmeralova 12, 20. 30 hod.: Oboroh – adventní koncert – Marah. Pořádá Centrum pro mládež Arcibiskupství Olomouc.

10. PROSINCE

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Dobyť Radhoště pomocí kyslíkového přístroje aneb Rána pod pás olomoucké kultury. Divadelní experiment studentů Katedry rekreologie FTK UP.

12. PROSINCE

Sportovní hala FTK UP:
8.00 volejbal SK UP – okresní přebor žáků
12.00 basketbal SK UP–Pardubice (st. dor-ci DL)
14.00 basketbal SK UP–TJ Jiskra Kyjov (ženy II. liga)
17.00 volejbal SK UP–Olymp Praha (ženy extra-liga)
19.00 basketbal SK UP–Kralupy (muži II. liga)

13. PROSINCE

Sportovní hala FTK UP:
8.30 basketbal SK UP–UN Brno (ženy II. liga)
10.30 basketbal SK UP–Děčín „B“ (muži II. liga)
12.30 basketbal SK UP–Hradec Králové (st. dor-ci DL)

Hrbkových – pozn. autora) dlouhých prstech na stranické i vládní špičky (konkrétně jmenoval olomouckého rodáka Zdeňka Fierlingera).

To už však bylo na spadnutí zrušení olomoucké VŠP (1958) a Hrbka celá záležitost přestala interesovat. Ztrátě farmaceutické fakulty se Brno stejně neubrání – v roce 1960 zde tato fakulta zanikla přestěhováním do Bratislavy.

PhDr. P. Urbášek,
ředitel Archivu UP